

Тарасенко К. В.,*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та практики перекладу
Національного університету «Запорізька політехніка»***Лещенко Г. А.,***кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та практики перекладу
Національного університету «Запорізька політехніка»*

СПЕЦИФІКА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ МОТИВУ МЕЛАНХОЛІЇ В РОМАНІСТИЦІ ГЕНРІ РОБЕРТСА

Анотація. В статті проаналізовано особливості інтерпретації мотиву меланхолії в романах англійського пізньоренесансного письменника Генрі Робертса «Виклик Фортуни» (1590) та «Феандер. Цнотливий Лицар» (1595). Продemonстровано, що цей мотив, хоч і не є головним, але слугує стартовою точкою розгортання сюжету або ж інтенсифікує його, також відіграє роль своєрідного тригера для емоційної сфери реципієнта твору. Він допомагає нам зрозуміти, якими ж були уявлення пересічних елізаветинців про людську фізіологію/фізичні процеси в організмі людини та медичні аспекти життя в ренесансну добу. Мотив меланхолії зображено цілком у парадигмі «формульної» літератури: постійна актуалізація теми страждань та традиційні/банальні повтори та кліше, поєднання страждань душевних із описами фізичних/фізіологічних процесів у людини. Актуалізація теми страждань чітко окреслює творчий задум Робертса бути співзвучним очікуванням неелітарної читацької аудиторії. Зображення поневірянь та нещастя високородного героя радше не літературна конвенція, а актуалізація реального життєвого досвіду тих англійців, яким не пощастило у реалізації власних життєвих амбіцій. Мотив меланхолії існує в текстовому просторі як самостійно, так і у поєднанні із екзильним або ж іншими мотивами. Показано, що ця тематика представлена у творі доволі репрезентативно: це і сцени вигнання, і перебування у полоні/тюрмі/закритому середовищі, і відлюдництва, які незмінно супроводжуються зі змінами і в фізичному стані, і в психологічному стані персонажів та відповідно рефлексіями на різні життєві теми. Різноплановість зображення мотиву меланхолії породжує і різноплановість ідентичності головного героя, оскільки йдеться і про інтелектуалізацію персонажа, і зміни в його характері, і стикування до подальших активних дій, і навіть прояви життєвої мудрості, і інколи зміни гендерних стереотипів.

Ключові слова: Ренесанс, мотив меланхолії, роман, «формульна» література.

Постановка проблеми. Англійський пізньоренесансний роман є доволі цікавим художнім явищем, яке вже давно завдяки зусиллям вітчизняних ренесансознавців (Н. Торкут [1; 2], О. Лілова [3], А. Штефан [4], К. Тарасенко [5], Л. Федоряка [6], В. Шереметьєва [7] та ін.) постає як активно досліджуваний фрагмент літературного поля. І парадокс полягає в тому, що попри наявності вже чималої кількості наукових досліджень, цей різновид романного жанру все ще інспірує до відкриття

нових актуальних смислів в давніх текстах. (Пере)осмислення художніх творів доби Ренесансу, зокрема романів, крізь оптику нових методологій – це не тільки перспективний вектор сучасних досліджень в ренесансознавстві, але й можливість (пере)осмислення/ревіталізації тих смислів та ідей, які до сьогодні не було вербалізовано.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мотив меланхолії, а також тісно пов'язаний з ним екзильний мотив, стали предметом наукових рефлексій багатьох сучасних вітчизняних літературознавців (Н. Жлуктенко, [8] Н. Торкут [9;10], Т. Михед [11], О. Пронкевич [12], К. Тарасенко [13] та ін.). Дослідники суголосні в тому, що розкриття психофізіологічних механізмів, детальний опис та аналітичне осмислення такого душевного стану людини як меланхолія, яка відбувається внаслідок життєвих обставин, а саме – зміна ідентичності внаслідок певного травматичного досвіду, найчастіше всього вигнання, є тими важливими моментами в характеристиці персонажів, які допомагають глибше розкрити таємні смисли твору та декодувати той месидж, який надсилає читачеві автор.

Крім того, до відрефлектування мотиву меланхолії спонукає той факт, що ренесансна гуманістична ідеологія, просякнута пафосом реабілітації цінностей земного буття та характерний для ренесансної доби антропоцентризм, звичайно, не могли не вплинути на такий важливий аспект життя як увага до фізіологічних/медичних аспектів життя людини. Принагідно зазначимо, що середній вік життя людини в добу Відродження був в середньому 42–45 років, тож інтерес до людини як не тільки істоти духовної, але й фізичної не міг не зацікавлювати ренесансних письменників. Єлизаветинськими «men of letters» осмислювалась не тільки категорія розуму або ж ментальні процеси в житті людини, але й також пов'язані із людськими почуттями та переживаннями фізіологічні процеси.

Не викликає сумнівів, що інтерпретація мотиву меланхолії в творах «першого» ряду є оригінальною та самобутньою, але аналогічні паттерни людської поведінки були художньо осмислені і авторами популярної, або, за версією Дж. Кавеллі – «формульної літератури». Романи Робертса, які аналізуються в цій публікації («Виклик Фортуни» (1590) та «Феандер. Цнотливий Лицар» (1595)), належать саме до такого гатунку літератури.

Нагадаймо, що такі твори характеризуються високим ступенем стандартизації звичних для читацького загалу формул,

орієнтуються на розважальність та виклик інтенсивних негайних переживань, не вимагають глибокої аналітики і вкрай рідко претендують на естетичну досконалість. Розуміння специфіки художнього осмислення мотиву меланхолії у романах «формульної» ренесансної літератури значно розширить наші уявлення про історико-літературне значення доби Ренесансу, допоможе зрозуміти складні механізми формування ренесансної особистості. Все це і зумовлює мету статті – висвітлити особливості художньої репрезентації мотиву меланхолії в романістичі Г. Робертса як необхідного фрагменту для створення цілісної стереоскопічної візії романного жанру доби Відродження.

Виклад основного матеріалу. Тож розглянемо, як саме в романах елізаветинця Генрі Робертса репрезентовано мотив меланхолії, який одразу інспірує рефлексії: Це тільки літературна формула? Сюжетотворюючий мотив? Чи все ж такі намагання автора викликати у читача банальні емоції та співпереживання, коли йдеться про меланхолію? Чому саме автор звертається до цього мотиву? Варто наголосити увагу на тому, що цей мотив не є магістральним у творі, він лише доповнює загальне мереживо сюжетних ліній та є даниною тогочасній літературній моді.

Зазначимо, що в добу Відродження доволі знаковим для елізаветинського культурного простору був твір Р. Бертоні «Анатомія меланхолії» («The Anatomy of Melancholy», 1621), який за зауваженням Р. Лемсона та Г. Сміта містив спостереження щодо природи меланхолії, в ньому були використані фрагменти з медичної та психологічної літератури, цитати античних та ренесансних авторів, філософські рефлексії щодо природи цього складного психологічного феномену [14, с. 862]. Але якщо твір Р. Бертоні орієнтований саме на елітарну читачку аудиторію і за рівнем інтелектуального наповнення, і за рівнем аргументації, і за розмаїттям рецепції цієї складної «елізаветинської хвороби», то у Робертса, як у представника «формульної» літератури все набагато банальніше: відповідно до законів популярної літератури він не занурює читача в світ вкрай глибокої аналітики або ж серйозних роздумів, але його текст, як в сучасному мелодраматичному серіалі про Хуана та Марію, націлений викликати одразу ж певні емоції та переживання, читач(ка) нібито переживає фізичні/психічні зміни в стані разом із героями роману. Мова йде про деякі епізоди, в яких описано і стан меланхолії, і фізичні/фізіологічні процеси, які її супроводжують, але за допомогою яких можна дізнатися про уявлення пересічного елізаветинця про фізіологію та медицину. В такому контексті цей «формульний» роман якраз та література, яка, будучи за вельми слухним спостереженням Г. Візера є «культурою в дії» [15, с. 9], та саме вона надає імпульс до осмислення доволі складних психологічних/екзистенційних феноменів.

В романі «Виклик Фортуни» (1590) перше зіткнення головного героя роману Андруджіо із розбійниками завершується його поразкою і смертю його найближчих друзів [16, с. 140–142]. Коли він, немичний та поранений, опиняється в домі мельника, то цілком природно, що впадає в психологічний стан, який ми зараз називаємо меланхолією, а в ті часи він красномовно називався «елізветинською хворобою». Саме цей меланхолійний настрій головного героя роману Андруджіо зумовлений, по-перше, тим, що він «слабкий та сповнений болю, які спричиняли його рани, ледве дихав» [16, с. 144], а по-друге, він

був закоханим у доньку мельника Сюзанію, яка лікувала його. Ані відчуття спокою, ані задоволення головний герой не має, оскільки «за короткий час його любов стала такою сильною, що не було гіршої рани ніж відсутність коханої» [16, с. 149]. Його психологічний стан співпадає із тим, як описує хрестоматійний образ вигнанця дослідник Е. Саїд, «вигнанець не знає почуття задоволення, спокою чи захищеності» [17, с. 186].

Меланхолійний стан головного героя, як бачимо поєднує як біль фізичну, так і біль душевну: головний герой у довгому текстовому внутрішньому монолозі зазначає, що не може опиратися почуттям своїм, але сумує з приводу цього [16, с. 144–145]. Його вагання між коханням та обов'язком, сумніви у виборі життєвих стратегій поряд із фізичними стражданнями формують головного героя як особистість та дозволяють приймати певні життєві рішення після довгих і насичених роздумів. Такий собі конгломерат смислів у Робертса дозволяє авторові не тільки емоційно впливати на читача, збуджуючи хвилі співпереживань, але й деякою мірою стимулювати до роздумів, а також в деякій мірі автор «оживляє певну літературну формулу».

Меланхолійні настрої героїв роману відчужаються і в зображенні теми кохання. Солідарізуючись із авторами «високих романів», автор зображує кохання згідно з петрарківськими канонами: Андруджіо тріпотить у присутності своєї коханої, ледь не втрачає розум, а його ліпший друг Галастино турбується про його психологічний стан свого [18, с. 7]. Також письменник доволі часто вдається до банальностей та стертих метафор, коли йдеться про опис стихії почуттів. Він називає кохання «вираженням мудрості Бога, якій слід підкорятися розумом» [16, с. 152] та зазначає, що «любов підкорює найсильніших, і навіть самих богів» [16, с. 152]. Йдучи в річищі тогочасної літературної традиції, автор часто вводить у текст роману прагматично-орієнтовані пасажі, які рясніють моралістичними сентенціями, просякнуті дидактикою (наприклад, настанови про обов'язки у подружньому житті, які дає батько Сюзанії). При цьому він намагається копіювати модний на той час евфуїстичний стиль, втім, йому так і не вдається досягти риторичної вишуканості та ідейно-сислової оригінальності, якою відзначалися розмірковування про кохання, представлені на сторінках, приміром, таких романів як «Евфус» Дж. Лілі чи «Розалінда» Т. Лоджа.

Втім, Г. Робертс на відміну від авторів елітарних романів (Дж. Гасконя, Дж. Лілі) у подальшому розвитку сюжету намагається уникнути будь-яких філософських медитацій персонажів з приводу кохання, натомість він описує емоції героїв, обмежуючись констатацією психофізичного стану на кшталт («зраділа», «засмутилася», «переживала», «чекала з нетерпінням», «боялася», «почервоніла», «заплакала», «сумно зітхнула», «затамувала подих»). Очевидно, що автор «Виклику Фортуни» розраховує не стільки на те, щоб активізувати мислення потенційного реципієнта, скільки на те, щоб викликати емоції, спонукати до співпереживання. Саме такою є логіка авторських стратегій тих письменників, що створюють формульну літературу. Зазначимо, що в цьому епізоді емоції та переживання носять суто «формульний» характер.

В іншому епізоді роману мотив меланхолії тісно пов'язаний із вербалізацією теми страждань: морські пригоди головного героя, незважаючи на його мужність та сміливість, закінчуються тим, що він потрапляє у полон [16, с. 186]. Робертс дуже

детально зображує страждання головного героя в замкненому просторі: «капітан наказав роздигнути Андруджію та жорстоко бив його, а потім прив'язав до мачти, де повісив його... капітан спустив на Андруджію всіх собак з кожної галери, вони переслідували його до повного знеможення та кусали його» [16, с. 194]. Головний герой також проводить цілих чотири місяці у в'язниці без світла: «його одяг зносився, йому давали їжу, яку навіть їсти не можна було... в цій огидній темниці так ослабло тіло Андруджію, що він втратив надію побачити ще живих людей...» [16, с. 191].

Психологічний стан головного героя, його духовні страждання призводять до того, що він впадає у депресію і навіть не сподівається на позитивний перебіг подій у своєму житті далі. Змальовуючи чисельні небезпеки, що випадають на долю Андруджію, акцентуючи увагу на тортурах, постійно підкреслюючи емоційний стан персонажа, Г. Робертс прагне викликати миттєві реакції реципієнтів. На відміну від таких письменників як Ф. Сідні та Дж. Лілі, які прискіпливо змальовували мотивацію вчинків персонажів, автор «Виклику Фортуни» практично уникає будь-яких інспірувань читача до розмислів чи аналітики. Він орієнтується здебільшого на те, щоб викликати ескапістські переживання, що повністю відповідає законам «формульних» текстів.

Найбільш яскраво меланхолійна тематика представлена тим, що головний герой Андруджію після усіх пригод стає відлюдником у пустелі Гускуено. Цей доволі великий текстовий пасаж роману можна назвати своєрідною «квінтесенцією» меланхолійних настроїв головного героя. Якщо в попередніх епізодах роману меланхолійна тематика окреслена лише пунктирно або у вигляді поодиноких реплік або ж ламентаций, то у монолозі відлюдника сконцентровано весь життєвий досвід Андруджію. Як для типового «формульного» роману, то вражає широчінь тематичного діапазону: це і питання сутності такої популярної в епоху Ренесансу категорії як Фортуна, і тематика дружби, і кохання, і честолюбства, але, що найцікавіше, то вибір пріоритетних життєвих стратегій, які на думку головного героя допоможуть у боротьбі з Фортуною. І хоча ми розуміємо, що роман орієнтовано на неелітарного реципієнта, але ті ментальні лайфхаки, якими ділиться Андруджію заслуговують на увагу.

Меланхолійно-страждальна тональність монологу продукує доволі важливі функції для осмислення провідних ідей твору. Річ у тім, що події, які трапляються із головним героєм Андруджію пояснюються свавільним втручанням Фортуни [16, с. 140; с. 180; с. 186; с. 190], а вихід із цих несподіваних ситуацій героєві підказує Божественне Провидіння [16, с. 141; с. 182; с. 187; с. 192; с. 198; с. 199]. Життєвим негараздам протистоїть передбачуваність Бога: подібна аксіологічна позиція цілком відповідає внутрішньому світові автора. Не можна не погодитися з О. Гутарук, яка пише, що «для англійських письменників, що творили на перетині Пізнього Відродження і бароко, було характерним своєрідне повернення в справі оцінювання дійсності до християнських концептів, а інколи навіть цілковите покладання людини на Божу милість» [19, с. 70].

Результатом розмислів головного героя є його остаточна позиція стосовно вибору життєвих стратегій. Річ у тім, що в той час апологетика слави лунала зі сторінок багатьох романів (Дж. Лілі «Евфрес», Е.Манді «Зелото»). При виборі життєвих стратегій головний герой Андруджію порушує певні культурні

стереотипи: в його інтерпретації краще скорятися життєвим негараздам та бути смиренним, тож він закликає «презирати честолюбство, яке завжди є злом та супутником гордості, яке так ненавидять Бог та люди...» [16, с. 257]. Меланхолійно налаштований Андруджію після чисельних перипетій та пригод, які не завжди були для нього щасливими, у монолозі вдається до філософських розмірковувань щодо довгого життя: на його думку «розсудливість, великодушність та справедливість є його запорукою» [16, с. 255]. Опікування морально-етичними питаннями свідчить про певні зміни у його ментальності та зміну життєвої парадигми.

В романі «**Феандер. Цюотливий Лицар**» (1595) головний герой Феандер закохується в чарівну принцесу Нутанію. У повній відповідності до стереотипних репрезентацій любовної тематики в царині елізаветинського роману, його почуття спричиняють складний психологічний стан. Зображуючи душевні страждання юнака, Робертс розробляє вже звичний для літератури шекспірової доби мотив меланхолії, що отримала метафоричну назву «елізаветинської хвороби»: «навіть найвправніші лікарі не могли знайти справжню причину його хвороби, яка була не фізичною недугою; принц чахнув від кохання, не наважуючись відкритися у своїй біді нікому, довіритися навіть найнадійнішому другу» [20, с. 7]). Прикметно, що згодом цей мотив буде популяризовано в славнозвісній «Анатомії меланхолії» Р. Бертон (1621).

Г. Робертс доволі натуралістично зображує душевні страждання героя, підкреслюючи радше фізіологічну сторону його емоційного стану: Робертс проголошує, що «його тіло стало таким слабким, що він охоче залишив би цей світ» [20, с. 8], або зазначає, що «медицина і може частково полегшити фізичні страждання» [20, с. 9], або ж фіксує, що «биття його пульсу говорило ... про справжню причину його хвороби» [20, с. 20]. У такий спосіб автор демонструє поступовий відхід від притаманної «високому» романові риторичності, від чисельних ламентаций або ж довжелезних внутрішніх монологів головного героя, якими рясніли описи любовних недругів в романах Дж. Гасконя, Дж. Лілі, Т. Лоджа. Тож у цьому епізоді мотив меланхолії є стартовою точкою розгортання сюжету, він апелює до емоції читача, намагаючись викликати у нього переживання та співчуття. Депресивний стан зображено за усіма законами «формульної літератури» і ця шаблонність надає імпульсу розвитку сюжету, оскільки кохання та фізичні негаразди нібито виводять головного героя на новий рівень розвитку та рецепції життєвих процесів. Звичайно, що у Робертса цей мотив є доволі механічним та дещо гіперболізованим з точки зору здорового глузду, втім, саме завдяки йому розгортається сюжет твору.

Наступний епізод, вартий осмислення у романі, це та зміна фізичного стану, яка трапляється із Феандером, коли він чує ім'я коханої: меланхолійний юнак, блідий та згасаючий одразу ж повернувся до життя, і «серце виринає із грудей, і дихання стає швидшим, і щоки червоніють» [20, с. 20]. Типові літературні «формули» на позначення як душевного, так і фізичного стану людини у Робертса (такі як «серце горіло від бажання», «душа тремтіла», «він дуже часто зітхав, сумував, поринав у відчай», «серце було сповнене журбою» [20, с. 20–24]), думається, виконують декілька функцій. Вони і слугують своєрідним емоційним тригером для читача, і поживляють сюжет, і демонструють ренесансні уявлення про тогочасну фізіологію.

Робертс у романі доволі часто звертається до описів емоційного стану героїв, які супроводжуються зображенням і фізіологічних процесів: «у принцеси Нутанії розривалося на шматки серце, коли вона почула це, вона ледве стримувала сльози, її добре серце ридало...» [20, с. 22]. Відчуваючи муки кохання, Нутанія, на відміну від Феандера уникає депресивного стану та меланхолії і намагається позбутися переживань якнайшвидше, озвучивши та проговоривши їх: вона звертається до коханого Феандера та переконує його у своїх почуттях до нього. Цікаво, що тут можна провести паралелі між чоловічою та жіночою фізіологією, коли чоловік радше проблему замовчить та переживе у собі, а жінка озвучить її і не один раз. Проговорення проблеми тут має такий собі терапевтичний ефект та дещо переакцентує гендерні стереотипи.

Також поряд із зображенням мотиву меланхолії автор доволі часто звертається до описів людської фізіології: «Треїсіанський король, чиє тіло смертне» звалився від несподіваної хвороби, що його дуже засмутило, до того ж його поважний вік не допомагав йому одужати та й ліки були недоречні, так всупереч бажанню він заплатив борг своїй смерті». І додає: «тілне тіло, щоб вкусити блаженства Божого, його смерть оплакували вірні піддані так, що навіть найтвердіше серце кинуло б у хаос відчаю та тужіння...» [20, с. 24]. В цьому епізоді вже традиційно автор поєднує мотив скорботи та медичні подробиці уходу з життя чоловіка: Робертс йде у руслі тогочасної традиції та не є оригінальним. Втім, цей епізод свідчить про інтерес тогочасних елізаветинців про проблеми життя та смерті, а також фізіологічні/фізичні/медичні процеси в організмі людини.

Висновки. Таким чином, аналіз текстових пасажів романів Робертса показав, що мотив меланхолії виконує такі функції: по-перше, він слугує стартовою точкою розгортання сюжету або ж інтенсифікує перебіг подій, хоча і не є магістральним, по-друге, він слугує ефективним тригером для емоційної сфери читача, по-третє, саме введення його в текстовий простір романів допомагає нам зрозуміти, якими ж були уявлення пересічних елізаветинців про людську фізіологію/фізичні процеси в організмі людини та медичні аспекти життя в ренесансну добу. В цілому мотив меланхолії зображено цілком у парадигмі «формульної» літератури: постійна актуалізація теми страждань та традиційні/банальні повтори та кліше, поєднання страждань душевних із описами фізичних/фізіологічних процесів у людини. Подібні текстові пасажі можна знайти і у сучасників Робертса, тож тут є очевидним слідування духу національної літературної традиції.

Думається, що актуалізація теми страждань чітко окреслює творчий задум Робертса бути співзвучним очікуванням неелітарної читацької аудиторії. Зображення повневір'я та нещастя високородного героя радше не літературна конвенція, а актуалізація реального життєвого досвіду тих англійців, яким не пощастило у реалізації власних життєвих амбіцій. Щодо специфіки репрезентації, то цей мотив існує в текстовому просторі як самостійно, так і у поєднанні із екзильним або ж іншими мотивами і це поєднання трансформує героя та змінює його ідентичність: це і інтелектуалізація персонажа, і зміна в його характері, і стимулювання до подальших активних дій, і навіть прояви життєвої мудрості, і інколи зміна гендерних стереотипів.

Література:

1. Торкут Н. М. Джон Лілі – законодавець літературної моди: творча біографія на тлі епохи. Ренесансні студії. 2011. Вип. 16–17. С. 25–56.
2. Торкут Н. М. Томас Лодж: життєвий шлях, літературна репутація і творчі здобутки. Ренесансні студії. 2018. Вип. 29–30. С. 3–21.
3. Лілова О. Є. Особливості поетики творчості Джорджа Гасконя. Автореф. дис. 10.01.04 – Література зарубіжних країн. Київ, 2003. 18 с.
4. Штефан А. А. Літературна спадщина Ентоні Манді: специфіка взаємодії традиції і новаторства. Автореф. дис. 10.01.04 – Література зарубіжних країн. Дніпро, 2008. 19 с.
5. Тарасенко К.В. Романістика Генрі Робертса в контексті англійської прози пізнього Ренесансу. Автореф. дис. 10.01.04 – Література зарубіжних країн. Дніпро, 2009. 20 с.
6. Федоряка Л. Д. Творчі пошуки Томаса Неша-сатирика в культурному контексті англійського Ренесансу. Автореф. дис. 10.01.04 – Література зарубіжних країн. Дніпро, 2009. 20 с.
7. Шереметьєва В.К. Творчість Філіпа Сідні в соціокультурному контексті англійського Ренесансу. Автореф. дис. 10.01.04 – Література зарубіжних країн. Миколаїв, 2003. 20 с.
8. Жлуктенко Н.Ю. Перечитати «Цимбелін»: трансформація концепту влади та мотиву вигнання. Ренесансні Студії. 2016. Вип. 25–26. С. 133–143.
9. Торкут Н. М. Антропокративний потенціал вигнання: уроки Шекспіра. Ренесансні Студії. 2016. Вип. 25–26. С. 159–193.
10. Торкут Н.М. Специфіка формування есеїстичної стилістики в художньому просторі "Анатомії меланхолії" (1621) Роберта Бертона. Філологічні студії. 2000. Вип. 4. С. 76–82.
11. Михед Т.В. Квантизація топосу «exile/banishment» у художньому просторі трагедій Вільяма Шекспіра. Ренесансні Студії. 2016. Вип. 25–26. С. 3–16.
12. Пронкевич О.В. Досвід алжирської неволі в художньому доробку Сервантеса. Ренесансні Студії. 2016. Вип. 25–26. С. 31–46.
13. Тарасенко К.В. Специфіка репрезентації екзильної тематики в романі Генрі Робертса «Виклик Фортуні» (1590). Держава та регіони. 2018. №1. С. 22–26.
14. Lamson R., Smith H. Renaissance England. Poetry & Prose from the Reformation to the Restoration. N.Y.: W.W. Norton & Company INC, 1956. P.862.
15. Veaser H. The New Historicism. N. Y.; L. : Routledge, 1989. – P. IX–XVI.
16. Roberts H. A Defiance to Fortune. Köln : Universität zu Köln, 1973. P. 131–289.
17. Саїд Е. Культура й імперіалізм. К.: Критика, 2007. 608с.
18. Tiegel G. Eine kritische edition von Henry Roberts' "A Defiance to Fortune" (1590) Köln : Universität zu Köln, 1973. 305 S.
19. Гутарук О.В. Аксіологічна функція слова у світлі розвитку humanities Ренесансні Студії. 2000. Вип. 5. С. 67–73.
20. Roberts Henry. Pheander. The Maiden Knight. Köln : Universität zu Köln, 1974. P. 1–190.

Tarasenko K., Leschenko H. The peculiarities of representation of the melancholy motif in novels of Henry Roberts

Summary. The article analyzes the peculiarities of the representation of the melancholy motif in the novels of the English Late Renaissance writer Henry Roberts "A Defiance to Fortune" (1590) and "Pheander. The Maiden Knight" (1595).

It is demonstrated that this motif, although it is not the main one, serves as either a starting point for the plot or intensifies it. It also plays the role of a trigger for the emotional sphere

of the reader. It gives us a clear vision what were the ideas of ordinary Elizabethans about human physiology/physical processes in the human body and medical aspects of life in the Late Renaissance.

The motif of melancholy is depicted entirely in the paradigm of "formulaic" literature: the constant actualization of the theme of suffering and traditional/banal repetitions and clichés, the combination of mental suffering with descriptions of physical/physiological processes of a human body and soul. The actualization of the theme of suffering clearly outlines Roberts's creative intention to meet the expectations of a non-elitist audience. The portrayal of the wanderings and misfortunes of a hero is not a literary convention, but an actualization of the real life experience of those Englishmen who were unlucky in realizing their own life ambitions.

The motif of melancholy exists in the textual space both independently and in combination with exile or other motifs. It is shown that this theme is presented in the work quite in a different way: these are scenes of exile, captivity/prison/closed space, which are invariably accompanied by changes in both the physical and psychological state of the characters and, accordingly, reflections on various life themes. The diversity of the depiction of the melancholy motif also gives rise to the diversity of the protagonist's identity, as it involves the intellectualization of the character, changes in his/her character, stimulation to further actions, and even manifestations of life wisdom, and sometimes changes in gender stereotypes.

Key words: Renaissance, motif of melancholy, novel, "formula" literature.